

Vandi sjálfstætt starfandi listamanna, listfræðinga, kennara og annara í svipaðri stöðu gagnvart fæðingarorlofi

Þættir sem gleymdust algjörlega í þessu frumvarpi.

Það kerfi sem við stöndum frami fyrir er ómanneskjulegt. Flestir sjálfstætt starfandi listmenn kannski rétt ná að of greiða sér endurgjald þessa síðustu 6 mánuði til að ná í annaðhvort lágmarksgreiðslum fyrir 25-49% sem gefur 132850kr á mánuði í fæðingarorlof eða 50-100% sem gefur 184119kr. Þessi of greiðsla kostar það að þú of greiðir skatta fyrir þetta tímabil sem eykur en fremur fátækina.

Vandinn er tvíþættur

Einn grunnur að vandanum er að viðmiðunarlaun listamanna samkvæmt ríkinu eru 2020: 543.000kr. Ég þekki engan listamann sem er í raun með þessi laun en út frá þessum launum er vinnuhlutfallið okkar skilgreint. Listmenn eru oft í 150%- 200% vinnu en eru kannski rétt að slefa í 200.000kr í launum og oft eru þeir með miklu lægri laun.

Það er mikilvægt vegna annara þátta í kerfinu að listamenn séu skilgreindir eins og þeir eru, sérfræðingar með háskólamenntun - þessi stuðull er t.d. notaður til að reikna listamannalauna út.

En það ómanneskjulegt og í raun bara ósatt að laun undir þessum 543.000kr séu ekki 100% vinnu hlutfall. Við verðum að geta sýnt fram á að við séum í raun í 100% hlutfalli gagnvart fæðingarorlofsjóði, atvinnuleysisjóði og í öðru slíku samhengi.

Hinn handleggurinn á réttindabarráttu listamanna er að við erum láglauna stétt og lendum því yfirleit í því að reiða okkur lágmarksgreiðslur í fæðingarorlofsjóði sem eru langt undir lágmarkslaunum í landinu. Síðustu ár er búið að stór hækka hæstulaun sem greiðast úr fæðingarorlofsjóði og einnig hafa mánuðir verið lengdir, það er ekki viðunandi að í lýðræðis og velferðarsamfélagi séu lægstu greiðslur langt undir lífvænlegum launum.

Mér finnst ótrúlegt ekki sé búið að fara í þá að leiðrétta þetta og svo virðist að þeir ráðgefandi hópar sem fengnir eru til umsagna endurspegli ekki raunveruleika mjög margra.

Fyrir utan það augljósa og sjálfsagða að hækka lægstu orlofs upphæðir, þá dettur mér helst í hug að gefa möguleika á sérstöku tryggingagjaldi á mánuði eða ári sem sjálfstætt starfandi listamenn geta hakað við í skattaskýrslunni og greitt árlega svipað og húsmæðratryggingin gamla. Önnur leið er leiðrétta viðmiðunarlaun listamanna í samhengi við vinnuhlutfall þannig að það endurspegli raunverulegt vinnuhlutfall – gagnvart réttindum eins og fæðingarorlofi og atvinnuleysisjóði án þess að skerða laun.

+++++

Það eru til ófáar vísindagreinar sem sína fram á að álag og áföll eins og streita og áhyggjur vegna fjárhags sem foreldrar ungabarna lenda í á meðgöngu og til 2 ja ára, jafnvel 3ja ára geti haft heilsufarslegar afleiðingar sem ekki bara birtast alla ævi hjá börnum, heldur geta framleitt "epigenic" breytingar sem börnin þeirra geta síðar erfitt. Þessvegna er það alþjóðlega samþykkt að fjárfesta í öryggi barna á þessum tíma margfalt borgar sig fjárhagsleg fyrir ríki.

tilvísun: <https://developingchild.harvard.edu/wp-content/uploads/2010/05/Early-Experiences-Can-Alter-Gene-Expression-and-Affect-Long-Term-Development.pdf>

Harvard skrifaði skýrslur til að þrýsta á þingið í bandaríkjunum út frá þessum vísindum sem sýna að ekki bara ofbeldi hefur þessi áhrif, heldur streita, áföll og sinnuleysi sem geta skapast út af fátækt og óöryggi fjárhagslega foreldra.

Við erum núna áratugum á eftir í barráttu gagnvart viðunnandi ástandi. Ég vil hvetja ykkur til að setja þetta í ferli strax.